

досудового розслідування Національної поліції України, А.Г. Нікуліна відзначає, що одним з основних аспектів, з яких потрібно виходити під час перегляду критеріїв оцінювання ефективності їх діяльності, є передбачення критерію самооцінювання ефективності діяльності власне працівниками органів досудового розслідування поліції [5, с. 180]. Дещо уточнюючи зазначену позицію в частині того, що самооцінювання є адміністративно-правовою формою оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів, а не критерієм, на основі якого воно здійснюється, потрібно вказати, що самооцінювання є невід’ємним елементом визначення ефективності їх діяльності.

Література:

1. Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні: монографія / за заг. ред. В.І. Борисова, В.С. Зеленецького. Х.: Право, 2010. 400 с.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
3. Концепція «100 днів якості Національної поліції України». URL: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1714126>.
4. Гриценко В.Г. Адміністративно-правові проблеми оптимізації правоохоронної системи України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. К., 2015. 43 с.
5. Нікуліна А.Г. Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Суми, 2017. 241 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-120>

ОЦІНКА ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА СУДОМ

Циганюк Юлія Володимирівна

*докторка юридичних наук, доцентка,
професорка кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Висновок експерта який надається суду під час дослідження доказів відіграє значну роль у кожному кримінальному провадженні. Кількість

проваджень у яких відсутні висновки експерта є незначною адже саме за допомогою спеціальних знань експерта у науковій, технічній, медичній чи іншій сфері знань вдається встановити обставини кримінального правопорушення. Однак такі висновки не є беззастережно та ультимативно прийнятними для сторін провадження та суду і докази, що містяться у них, підлягають оцінці.

Оцінці доказів у кримінальному провадженні присвячено чимало праць науковців, в тому числі й оцінці висновку експерта в цілому або по окремим видам експертиз, однак хотілося би висловити власне тезисне бачення про те як саме суд може оцінювати докази.

Як вірно зазначено В. В. Бажанюк, «оцінка висновку експерта є важливим елементом доказування, але досить складним. Кожна зі сторін кримінального провадження має право сумніватися у будь-якому аспекті експертного висновку, у тому числі й у його науково-методичній правильності» [1, с. 113].

Нормативною основою аналізу є вимоги Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) які визначають особливості оцінки висновків експерта судом:

- суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення (ст. 89 КПК України);
- слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням та керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення (ч. 1 ст. 94 КПК України);
- жоден доказ не має наперед встановленої сили (ч. 2 ст. 94 КПК України);
- висновок експерта не є обов'язковим для суду, але незгода з висновком експерта повинна бути вмотивована у відповідних ухвалі чи вирoku (ч. 10 ст. 101 КПК України) [2].

Як показує судова практика (вироки, які розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень, а також данні з адвокатської практики автора) суд, оцінюючи висновки експерта:

- враховує докази, які містяться у висновку як належні, допустимі та достовірні;
- визнає докази, що містяться у висновку експерта не належними або недопустими, або недостовірними;
- не бере до уваги висновок експерта.

При цьому необхідно зазначити про те, що суди зрідка оцінюють докази, які містяться у висновках експертів окремо (не дивлячись на те, що висновок експерта це процесуальне джерело доказів, а не доказ), а оцінюють саме висновок в цілому. Такий підхід не є вірним. Оцінка

висновку експерта в цілому можлива лише тоді, коли суд, приступаючи до оцінки доказів, що містяться у ньому, не бере його до уваги у кримінальному провадженні з різних причин. Але, знову ж такий застосовний судами механізм теж є суперечливим.

Саме у абз. 3 п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК України визначено, що у мотивувальній частині вироку у разі визнання особи винуватою зазначаються докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів [2]. Отже вимоги КПК України містять чітку регламентацію оцінки саме доказів, які містяться у процесуальних джерелах, а не процесуальних джерел в цілому.

Одним із допоміжних механізмів в оцінці доказів, які містяться у висновку експерта є допит експерта в суді. На думку Г. Ю. Саєнко, «здійснення такої процесуальної дії як допит експерта, дає можливість розв'язати не лише незрозумілі питання які можуть виникати при дослідженні висновку експерта, а також доповнити й уточнити його висновок. Саме шляхом допиту експерта сторонами кримінального провадження і судом, можна розтлумачити незрозумілу термінологію та застосування конкретних методів дослідження експертом, подолати сумніви й розбіжності у розумінні та висновках суду» [3, с. 362].

Окрім зазначеного, процесуальними механізмами для оцінки доказів, що містяться у висновку експерта у судді є також клопотання сторін кримінального провадження, наприклад, про визнання доказів, що містяться у висновку експерта недопустимими, допит іншого експерта, який має ту ж кваліфікацію як і експерт який складав висновок, призначення експертизи (повторної або додаткової) тощо.

Література:

1. Бажанюк В. В. Оцінка висновку експерта у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2021. № 54. Том 2. С. 110-113.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Саєнко Г. Ю. Оцінка судом висновку експерта як джерела доказів. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 листоп. 2020 р.)* Редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 359–362.